

Oponentský posudok diplomovej práce Bc. Terezy Jirákovéj *Konstruování ženského orgazmu ve vybraných internetových médiích* (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovoj v Prahe, Katedra genderových studií, 2016. Vedúca práce: doc. Věra Sokolová, PhD.)

Autorka predloženej diplomovej práce sa zamerala na problém, ktorý sa stal definičným pre niektoré anglo-americké feministky druhej vlny – tzv. ženský orgazmus, a jeho zobrazovanie v súčasných českých internetových médiách. Ako správne poukazuje, s orgazmom sa spájajú konkrétne normatívne predstavy o sexualite žien (prípadne aj o sexualite mužov, tá však pre ňu nie je primárnym predmetom záujmu, no navrhuje jej ďalšie skúmanie) a práve tie sa snažia preskúmať.

Tereza Jiráková rozdeľuje svoju prácu na teoretickú a empirickú časť. V teoretickej časti sa po pomerne obširnom ukotvení svojho výskumu do konštrukcionistickej výskumnej paradigmy, objasnení chápania a funkcie diskurzu a svojho chápania termínu rod (gender) venuje konceptuálnemu objasneniu dvoch hlavných predmetov jej výskumu. Najskôr sa zaoberá konštrukciou orgazmu žien v širšom kontexte sexuality žien tak, že vychádzajúc z Foucaulta poukazuje na produktivnosť sexuality a vychádzajúc najmä z práce Blackledge a Laquera poukazuje na medicínske chápanie ľudského sexualizovaného tela. Tento historický exkurz je pomerne rozsiahly, pričom len pomerne stručne, na približne jednej strane, objasňuje premeny chápania orgazmu žien v 20. storočí. Myslím, že práve vzhľadom na existujúce feministické diskusie o „ženskom orgazme“ počas druhej vlny feminizmu najmä v USA¹ sa mohla autorka sústrediť aj na ne a pokúsiť sa analyzovať, či a ako, tak do akej miery disciplinujúca, normalizujúca ‘cesta ženy za orgazmom’ dnes, nachádza svoj predobraz v rekonceptualizácii orgazmu žien druhou vlnou feminizmu. (Terminologický rozdiel „ženského orgazmu“ a „orgazmu žien“ a svoje rozhodnutie sa pre druhý termín autorka práce inak veľmi dobre objasňuje na s. 16.) Určite dobré je predstavenie českého sexuologického diskurzu zaoberajúceho sa sexualitou žien a ich orgazmami. V teoretickej časti sa autorka tiež zaoberá chápaním médií a najmä kritickým opisom tzv. ženských časopisov.²

V empirickej časti najskôr autorka predstavuje svoju metodológiu, výskumnú vzorku a postup analýzy. Rozhodnutie nezahrnúť do výskumu aj portál cielený na mužov považujem za dobré – je zjavné, že žáner prehovorov o orgazmoch sa tu podstatne líši (namiesto rád je to irónia a zábava). Na základe samotnej analýzy sa mi však zdá, že autorka nepoužíva len metódy obsahovej analýzy, ale tým, že skúma ustanovovanie autority a ďalších mocenských vzťahov v analyzovaných textoch, sprostredkovane tak čerpá aj z kritickej diskurzívnej analýzy (pozri napr. diskusiu o citáciách osobných skúseností či expertov a výskumu na s. 66 alebo diskusiu o sexuálnych imperatívoch na s. 87).

Analýza prevedená v empirickej časti je podrobne štrukturovaná a ako takej sa jej darí zachytiť aspekty toho, ako sa konštruuje orgazmus žien a prostredníctvom neho aj sexualita žien. Nebudem sa venovať detailom tejto analýzy – myslím, že je argumentatívne dobre

¹ Najmä Koedt, A. (2000). The myth of the vaginal orgasm. In B. A. Crow (Ed.), *Radical feminism : a documentary reader* (pp. 371 - 377). New York: New York University Press. Pôvodne publikované v roku 1969.

² K teoretickej časti dve stručné poznámky týkajúce sa spôsobu písania a štylistiky: V teoretickej časti za zbytočné považujem za poukazovanie na prvenstvo niektorých teórií – ako napr. prvenstvo v definovaní pojmu rod (gender; s.) či v (s.). Málokedy sa totiž tieto prvenstvá dajú takto jednoznačne zachytiť, zväčša sa začínajú objavovať v diskuzívnom priestore na rôznych miestach v istom čase, a v neskorších prácach sa stávajú buď predmetom neplodných polemík a zbytočných chýb.

Zo štylistického hľadiska možno upozorniť na to, že slovo „vykonštruovaný“ má iný význam ako slovo „konštruovaný“. Na s. 21 autorka totiž hovorí o sexe hovorí ako o „vykonštruované kategórii“, pričom má na mysli skôr jej konštruovanosť a nie jej nereálnosť, efemérnosť, ktorú asocuje prvé slovo.

podložená, dobre ukotvená v analyzovanom materiáli, veľmi dobre sa jej darí vyvážiť vlastné zovšeobecnenia s preukaznosťou analyzovaného materiálu. Poučné sú zhrnutia pomenovaní pre sexuálne orgány a sexuálne akty – zdanlivá obrazotvornosť mainstreamového písania sa tu ukazuje ako veľmi limitovaná. Za veľmi dobrý postreh považujem poukaz na to, kde sa sex odohráva – aj jeho umiestenie do postele, spálne, domova poukazuje na ukotvenosť v normatívnych heterosexuálnych monogamných a dlhotrvajúcich vzťahoch. Rovnako tak analýza orgazmov z hľadiska neoliberalnej spoločnosti výkonu či starostlivosti o zdravie a zdravý životný štýl sú – takto explicitne pomenované – nové.

Vzhľadom na pomerne rozsiahly rozbor konštruovania sexuality a sexuálnej slasti v teoretickej časti práce by mohli byť zistenia v druhej časti práce a v závere konfrontované so závermi z teoretickej literatúry. Tu sa podľa môjho názoru ukazuje nedostatočný teoretický rozbor sexuality žien, jej reprezentácií a konceptualizácií v 20. storočí, kedy sa aj vplyvom feministického hnutia menili. Analyzované články by sme totiž mohli z istého hľadiska považovať za feministické – zameriavajú sa na dosiahnutie rozkoše ženami, na masturbáciu ako spôsob objavovania vlastného tela. Zároveň sa v nich ale premieta aj istá evidencia o nesplnených snoch feminizmu a o opätovnom návrate k heterosexualite, manželstvu, zacieleniu na uspokojenie muža. Túto líniu uvažovania autorka skôr sumarizuje vlastnými slovami v závere, než aby sa jej venovala obširnejšie a v kontexte pochopenia emancipácie ženskej sexuality (ako o nej hovorí na s. 101), za ktorú sa zasadzovala druhá vlna feminizmu. Dalo by sa ďalej uvažovať, či tieto spôsoby zobrazovania sexuality nie sú postfeministickými, ako o tomto termíne píše v kontexte britského mediálneho prostredia Rosalind Gill a Angela McRobbie.³

Z formálneho hľadiska je práca spracovaná na dobrej úrovni. Je v nej len veľmi málo preklepov (chýbajúce čiarky či slová), ktoré nijako nenarušujú plynulosť čítania. Čo sa citovania literatúry týka, tak záverečný zoznam analyzovaných článkov mal byť doplnený o ich presné umiestnenie na internete (URL), dátum publikovania aj dátum stiahnutia. Pri časopiseckých článkoch či kapitolách z kníh by tiež mali byť uvedené rozsahy strán; názvy časopisov by mali byť uvedené celé (napr. nie GRPV).⁴

Okrem komentárov či priamych otázok už uvedených v texte posudku by som do diskusie rada položila ešte jednu otázku: Autorka v závere konštatuje, že mediálna prezentácia orgazmov, resp. médiá, „sexualitu žen svazujú a de facto kontrolujú“ (101). Ak by sme chceli uvažovať nad rozvíjaním orgazmu v duchu niečoho, čo Foucault nazýva *ars erotica*, aké prostredie by bolo možné skúmať, aké typy materiálov by nás mohli zaujímať? (Mohli by to byť aj médiá? Ak áno, aké? Ak nie, prečo nie? Je možné orgazmus vôbec uchopiť prostredníctvom tohto *ars erotica*?)

Práca spĺňa požiadavky kladené na diplomovú prácu. Odporúčam ju na obhajobu a navrhujem ju hodnotiť známku veľmi dobre (2) až výborne (1), v závislosti od obhajoby.

Mgr. Ľubica Kobová, MA, PhD.

Praha, 19. 9. 2016

³ Gill, R. (2007). Postfeminist media culture: Elements of a sensibility. *European Journal of Cultural Studies*, 10(2), 147-166. doi: 10.1177/1367549407075898; McRobbie, A. (2004). Post-feminism and popular culture. *Feminist Media Studies*, 4(3), 255-264. doi: 10.1080/1468077042000309937

⁴ Ideálne by tiež bolo citovať druhé revidované vydanie slovenského prekladu *Trampôt s rodom* Judith Butler z roku 2014 – autorka cituje prvé z roku 2003, ktoré má isté medzery.